

IPAK

ГОЛОСИ
НА
ЗАХИСТ СВОБОДИ

Кореспондент радіостанції «Радіо Вільний Ірак» АХМАД ЕЛЬ-РІКАБІ, який працює в Лондоні, згадує інтерв'ю, що його він узяв у колишнього співробітника іракської розвідки і яке проливає

Я хотів би мати можливість зустрітися з майбутнім президентом Іраку і задати йому важкі й гострі питання, не побоюючись за своє життя.

(Ахмад Ель-Рікабі)

світло на саму природу режиму Саддама Гуссейна. «Він розповів мені про те, що управління іракських спец-

служб вирішило стратити 2000 чоловік в один день. Вони хотіли звільнити пріміщення тюрем, і за день до страти син Саддама Кусай віддав відповідні накази, – а він був частиною групи, яка

повинна була спостерігати за стратою. Цей колишній співробітник розвідки розповів мені, як проводилася страта. Вона почалася о шостій ранку і закінчилася тільки о дев'ятій вечора, і я запитав у нього, як було йому спостерігати страту 2000 чоловік в один день. Якою б жахливою не була така екзекуція, це лише одна з багатьох історій про те, як люди, що намагаються втекти від цього режиму, тонуть у відкритому морі, потрапляють під поїзди, гинуть від холоду, зникають у горах».

Сім'я Ель-Рікабі змушенна була залишити країну, коли в 1968 році до влади прийшла партія «Баас». «Було дуже важко залишитись без рідної країни, точніше, не мати можливості

повернутись на батьківщину, не ризикуючи власним життям». Його сім'я намагалася знайти притулок у сімох різних країнах. Йому так і не довелось дізнатися, що таке близькість рідних. «Я ходив до школи і чув, як інші діти розповідають, як вони провели свята зі своїми дідусями й бабусями. Я звинувачував своїх батьків у тому, що в них немає фотографій моїх дідуся й бабусі... Я завжди відчував, що мені чогось бракує. Всі навколо знали, що я народився в Іраку, і ставились до мене як до іракця, і я пишався цим, але водночас я не міг жити в Іраку».

«Коли сьогодні я зустрічаюся з іншими іракцями, які живуть в еміграції, ми в основному говоримо про майбутнє. Ми не говоримо про те, як в Іраку мучать людей, тому що для нас це абсолютно очевидно. Нас турбєє майбутнє: як змінити нинішню ситуацію, як перебудувати нашу країну. Ми вголос мріємо про демократичний Ірак, де можна буде вільно їздити, писати і висловлювати свою думку про уряд чи про будь-що інше. Як журналіст, я хотів би мати можливість зустрітися з майбутнім президентом Іраку і задати йому важкі й гострі питання, не побоюючись за своє життя».

«Я вважаю, що преса стоять на сторожі демократії. Преса нам потрібна для того, щоб виявляти помилки, представляти нові ідеї і сприяти тому, щоб голоси людей було почуто».

САЇД АБДУЛ МАДЖИД ЕЛЬ-ХОЕЙ розповідає про масштаби тих жорстокостей, що їх чинить іракський режим. «Починаючи з 1968 року, режим постійно вдається до злочинних акцій, – каже він. – Це страти, закриття шкіл, припинення доступу до мечетей і

святих для шиїтів місць, спалювання давніх релігійних книг, вилучення зі святих місць цінних предметів, подарованих президентами і королями».

«Вчений похилого віку Муртада Ель-Хахалі був арештований разом зі своїм сином і трьома внуками. Представників трьох поколінь було затримано, і ніхто не знає їхньої долі. Сотні сімей втратили своїх близьких. В сім'ї Ель-Хакім було страчено 17 чоловік – усі вчені, в сім'ї Бахр Ель-Улум – більше 22». За його словами, в деяких сім'ях уже знищено всіх чоловіків, і неможливо передати ім'я наступному поколінню.

Сайд Абдул Маджид Ель-Хоей, який тимчасово мешкає в Лондоні, прагне зберегти справжній релігійний дух, що його намагається зруйнувати Саддам. Його глибоко турбусе те, що режим маніпулює ісламом. «Саддам використовує тексти Корану для того, щоб завуалювати і вправдати свої дії. Вторгнення у сусідню братню мусульманську країну (Кувейт) було побудовано на його власних інтерпретаціях... Таку людину, як Саддам Гуссейн, «не можна вважати догматичним послідовником суннітського ісламу, що гнобить тільки шیїтів. Він вживав дій і проти арабів, курдів, суннітів, шіїтів, туркмен та інших. Він не знає жалю навіть щодо людей зі свого близького оточення... Саддам намагається розпалити серед нас полум'я ненависті, хоча всі іракці знають, що він не є прихильником жодної релігії».

«В домі моого батька в Іраку, ще хлопчиком, я зустрічав частіше суннітських учених, ніж шіїтських. Ми обмінювалися візитами з курдськими вченими з Північного Іраку. Мусульмани і християни проводили спільні дискусії. Іракці – це цивілізований миролюбний народ. Я певен, що вони знатимуть, як заповнити штучний вакуум, створений нинішнім режимом». Іракці повинні знову здобути свободу для того, щоб мати можливість сповідувати свою релігію.

АББАС ЕЛЬ-БАЯТІ переконаний у тому, що іракському суспільству потрібен національний діалог, який приведе до взаємного визнання всіх народів, які населяють країну. «Без визнання прав суннітів, шіїтів, курдів, туркмен, арабів і ассирійців не може бути мирного співіснування, а тільки суспільство, засноване на примусі й жорсткій дисципліні. Протягом десятиріччя режим створював між іракцями лінії поділу за етнічною ознакою». Будучи туркменом, Ель-Баяті знає, що такі лінії поділу призводять тільки до нових і нових жертв.

Режим, пояснює він, «розмиває туркменську самосвідомість, примушуючи людей відмовлятися від своєї етнічності. Жодному туркменові не дозволяється вести офіційний бізнес в Кіркуку доти, доки він не відмовиться від своєї етнічності

**Нам потрібна така
поліція, яка поважатиме
і виконуватиме закон.
(Аббас Ель-Баяті)**

ної належності й не оголосить себе арабом. Десятки тисяч туркмен, як суннітів, так і шіїтів, були виселені або страченні. Іракські громадяні туркменського походження також не мають права вступати до військових чи поліцейських академій, бути послами або працювати в державних установах».

Ель-Баяті вважає, що новому Іракові доведеться проводити й інші основоположні реформи. «Нам потрібна така поліція, яка поважатиме і виконуватиме закон. Нинішня поліція є своєрідним кийком у руках режиму, а не інструментом боротьби зі злочинністю й тероризмом. Шоб усвідомити свою відповідальність перед суспільством,

академії повинні підвищити рівень культури й освіти своїх учнів, ввести відповідні курси. Все це вимагає змін, зміни менталітету з тим, щоб поліція зрозуміла, що вона стоїть на одному рівні з рештою громадян, і над усіма – тільки закон». Жоден громадянин не повинен відчувати страху перед інститутами по-справжньому представницького уряду.

САЇД МУСТАФА ЕЛЬ-КАЗВІНІ був іше дитиною в 1968 році, коли режим вдався до першої спроби силоміць примусити його батька й діда підтримати партію «Баас». «Вони відмовились, і за своє політичне протистояння режиму мій батько був засуджений до страти. На шастя, нам вдалося втекти з країни». Вся сім'я, крім 80-річного діда Ель-Казвіні, знайшла притулок у Кувейті. Старий учений був арештований у своєму домі в Карбалі в 1980 році. «Агенти таємної поліції прийшли до моого діда після півночі. Вони постукали в двері, але потім вломилися в

дім силоміць. За словами сусідів, які спостерігали за арештом, коли його виводили, на ньому була кров. Востаннє ми чули про нього в 1982 році, тобто 20 років тому».

У віці 20 років Мустафа Ель-Казвіні приїхав до Сполучених Штатів, де він зараз очолює Ісламський просвітницький центр в округу Орандж, Каліфорнія. «Я чув, як люди кажуть, що будь-які дії проти Іраку – це війна проти ісламу, але це неправильно. Я вважаю, що Саддам Гуссейн – головне джерело війни в регіоні. Він сам провокує війну своїми жорстокими акціями. Але, на жаль, деякі люди вдаються до подвійних стандартів. Вони не хотіть приймати реальність такою, якою вона є. Вони говорять про тиранію, диктатуру й панування, забуваючи при цьому, що в них на задвірках орудує тиран, який знищив цілу країну, у яко-

го на руках кров мільйонів людей. Але я вірю в новий Ірак, який спиратиметься на повагу до прав людини й демократію і зможе впливати на становище в інших місцях».

Ель-Казвіні вірить у те, що Ірак буде реінтегровано у світову спільноту. «Я вірю у співпрацю зі світовою спільнотою, зі Сполученими Штатами, Європою та іншими країнами. У нас є спільні інтереси, і ми повинні співпрацювати між собою. В умовах сучасного світу ми повинні взаємодіяти з усіма країнами й народами». Іракський народ має бути вільним і незалежним, щоб обговорити й визначити свої національні пріоритети.

Трагічні обставини змусили САФІЮ ТАЛЕБ ЕЛЬ-СУХАЙЛЬ виступити із засудженням жорстокості Саддама Гуссейна. «В 1994 році в Бейрут за наказом з Багдада і у взаємодії з іракськими дипломатами прибув найманний убивця, пробрався в наш будинок і застрелив моого батька». Батько Ель-Сухайль був іракським патріотом, демократом, лідером шанованого племені Бані Тамім і батьком вісімох дітей. «Це була гірка втрата для всіх нас, для моєї матері, для моїх сестер, усіх інших моїх родичів та людей моого племені. Для нас завжди він був прикладом, а за кордоном він був нашим єдиним джерелом засобів до існування. Те, що сталося, додало нам рішучості йти шляхом батька – шляхом звільнення іракського народу від гніту й корупції, від яких він страждає вже більше ніж 30 років».

Сафія Талеб Ель-Сухайль, яка разом є директором арабського й ісламського відділу Міжнародної спілки за справедливість, докладає особливих зусиль до того, щоб інші зрозуміли, наскільки важка доля іракських жінок в умовах існуючого режиму. «Іракські

жінки становлять більше половини населення Іраку. Не половину, а більше половини. Ірак пережив дві руйнівні війни. Основна частка втрат припала на іракських чоловіків, однак найтяжчі страждання пережили саме іракські жінки. Вони втратили своїх батьків, чоловіків, синів. Іракський режим наймає спеціальних людей, чия робота полягає в тому, щоб гвалтувати. Ви можете це собі уявити? Чи існує ще десь у світі така робота? А в Іраку існує. Ці методи використовуються для того, щоб завадити чоловікам виявляти свої патріотичні почуття щодо своєї власної країни». За словами Ель-Сухайль, жінки й діти були свідками жахливих сцен, які довго залишатимуться в пам'яті і злякнуть тільки тоді, коли вони знову зможуть віднайти відчуття безпеки. Іракські жінки повинні бути звільнені від тягаря, що його вони несуть на собі протягом десятиріч.

САДІК ЕЛЬ-МОССАВІ мусив бути страчений режимом. Але слідчий у його справі неправильно прочитав офіційний наказ і натомість вислав Ель-Моссаві з країни. «Якось темної ночі разом із трьома іншими людьми я був висланий із країни. Іракська поліція висадила нас в пустелі між розташуванням двох армій». Зарах Ель-Моссаві, що врятувався від усього цього кошмару, успішний підприємець.

Сьогодні я хотів би повернутися назад, але не з рушницею в руках, щоб розправитися з кимось, а з пером, щоб звернутися до свідомості іракців і розповісти їм про те, що робиться зараз у світі у сфері технологій, економіки й політики. Ірак, багатий на ресурси й людські таланти, міг би стати аналогом японського економічного дива на Близькому Сході, – каже Ель-Моссаві. – Я не хочу, щоб Ірак запам'ятився тільки своєю смертоносною зброєю, агресією чи зв'язками з терором; я хочу, щоб його поважали за досвід, знання й силу і бачили в ньому посередника в рішенні світових проблем».

«Я хочу бачити ліберальну, демократичну, федеративну і, сподіваюся, конституційну монархію. Але поки що потрібен перехідний етап, протягом якого іракський народ міг би стати очолений урядом, одну половину якого, я вважаю, мають скласти фахівці в галузі економіки, а другу – політики, і цей уряд мусить повести країну шляхом всеохопного економічного відродження». На думку Ель-Моссаві, головними пріоритетами повинні стати відміна економічних санкцій і угоди з ОПЕК із тим, щоб Ірак міг відновити легальний експорт нафти. «Спираючись на заходи щодо зміщення економічного добробуту, я перейшов би до політичного відродження країни. І тут найперше завдання полягає в тому, щоб дати іракському народові можливість вибирати той уряд, який, на його думку, поведе його шляхом безпеки, свободи й процвітання». Іракське суспільство має бути вільним, щоб повністю реалізувати свій потенціал.

(Садик Ель-Моссаві)

Поет ФАВЗІ КАРІМ швидко зрозумів, яку похмуру тінь кине режим партії «Баас» на інтелектуальне життя Іраку. Він каже, що його мистецтво зросло на тій атмосфері свободи думки, що існувала в країні в 40-і й 50-і роки. «Але прийшов Саддам і все це

знищив. Він розумів, що його режим не виживе в такій атмосфері. Тому він одразу став знищувати всі вияви свободи в Іраку. Інтелектуали в Іраку, як і в будь-якій іншій країні, першими постали проти репресій і після приходу Саддама до влади стали залишати країну. Я сам вийшов з Іраку в 1968 році, і через рік країну залишило дуже багато іракських поетів, письменників та інших інтелектуалів. Коли ми, іракські інтелектуали, збираємося разом в рамках неформальних зустрічей, ми обговорюємо не тільки тему фізичної несвободи в Іраку. Існує ще й питання духовної, інтелектуальної несвободи, що вкорінилася в Іраку протягом останніх десятиріч».

З іншого боку, Карім з оптимізмом дивиться в майбутнє. «Спираючись на особистий досвід тисяч іракських емігрантів, таких як я, на досвід прямої взаємодії із зовнішнім світом, я можу впевнено вам сказати, що новий Ірак – країну, в яку повернеться повага до людини, – буде створено. Дехто вважає, що Ірак, як арабська й мусульманська країна, не може бути демократичним. Я не згоден із цією думкою. В нашій історії є багато чого – наприклад, ідея справедливості й мудрого керівництва, – що переконує нас у здатності Іраку стати демократичним і пліоралістичним суспільством. Ми сповнені надії на майбутнє. Ми відчуваємо, що ця довга ніч скоро закінчиться й настане ранок. Сьогодні у світі живе 4 мільйони іракських емігрантів, і 60 відсотків із них – це молоді й освічені люди, готові повернутися назад і відтворити цю країну для всіх іракців, а

не тільки для жменьких тих, хто є членами керівної партії або близький до режиму». Іракці повинні бути вільними, щоб вивчати й висловлювати ідеї, а також обмінюватись ними.

ГУССЕЙН СІНЖАРІ виріс у районі, якому властва етнічна багатоманітність. «Я вчився терпимості в горах Сінжар, розташованих на північний захід від Ніневе. В нашому селищі жили й курди, й араби, й ассирійці, й люди інших народностей. У нас було дві мечеті і три церкви».

В 1974 році режим депортував сім'ю Сінжарі з цього району. «Наше майно й будинок були конфісковані, і ми не могли повернутися. Через рік помер мій батько, але ми навіть не

мали можливості поховати його поряд із його предками».

Пройшовши злідні й війни, що їх розпочинав режим, Гуссейн Сінжарі сьогодні очолює Іракський інститут

демократії в м. Ірбілі на півночі Іраку. Його місія полягає в тому, щоб сприяти демократичним перетворенням іракського суспільства. «Протягом останніх 30 років слово «демократія» в Іраку заборонено. Якщо ви проглянете всю навчальну програму, то побачите, що слово «демократія» вилучено з підручників соціології, історії й суспільних наук».

Зрештою, ми самі, народ Іраку, повинні добиватися демократії.
(Гуссейн Сінжарі)

Для того, щоб виробити розуміння тих можливостей, які відкриваються перед суспільством, інститут підтримує низові ініціативи, такі, наприклад, як «Фестиваль демократії», що відбувся 20–27 вересня 2002 року. Інститут також навчає молодих журналістів основам критичного мислення, журналістики й веденню дискусії. «Ми випускаємо газету «Ель-Ахалі» («Народ»), єдину незалежну ліберальну газету, що виходить сьогодні в Іраку арабською мовою». Шо значить займати ліберальні позиції? На думку Сінжарі, «бути лібералом означає нічого не приймати як належне, мислити критично, бути вільним у своєму мисленні від будь-якої ідеології. «Ель-Ахалі» – це новий голос для нової країни, шлях до участі у зміні політичної культури Іраку, в якому більше не повинно бути диктаторів. Зрештою, ми самі, народ Іраку, мусимо добиватися демократії».

Іракська дівчинка
дивиться, як засідає
парламент
іракського Курдистану,
грудень 2002 року,
м. Ірбіль. (АП)

Іракські жінки протестують
проти саддамівського режиму.
Лондон, грудень 2002 року. (АП)

Іракці в Стокгольмі
виступають проти
референдуму, організованого
Саддамом Гуссейном для
продовження терміну свого
президентства, жовтень 2002
року. Учасники кампанії
под гаслом «Ні Саддаму»,
організованої коаліцією
продемократичних іракських
організацій Європі, Північ-
ній Америці й Північному
Іраку, провели свій референ-
дум в онлайновому режимі,
підсумки якого показали, що
більшість із тих, хто проголосував,
протестують проти ре-
жиму Саддама Гуссейна. (АП)

U.S. Department of State
International Information Programs
Produced by Regional Program Office, Vienna
<http://usinfo.state.gov>

